

Η διάκριση μεταξύ αληθεύειν και αλήθειας: μεταφραστικά ζητήματα και επιλογές Ιάσων Ξύγκης

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η θεωρία περί αλήθειας του Heidegger αποτελεί μια από τις πλέον κρίσιμες, επίμαχες, πλούσιες αλλά και δυσπρόσιτες πτυχές της σκέψης του. Από αυτήν την άποψη δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι έχει αποτελέσει αντικείμενο δριμείας κριτικής¹ αλλά και πειστικής υπεράσπισης,² καθώς και ότι συχνά ερμηνεύεται ως η λυδία λίθος για την αποτίμηση της συνέχειας ή ασυνέχειας της στοχαστικής του διαδρομής. Επομένως, η πιστή, συνεκτική, συνεπής και δημιουργική μετάφραση των σχετικών χωρίων και της πολυδαίδαλης συναφούς ορολογίας στη νέα ελληνική είναι κρίσιμης σημασίας για την ορθή κατανόηση από το ελληνικό αναγνωστικό κοινό τόσο μιας κεντρικής πτυχής του εγχειρήματος του ΕΧ όσο και των σταδιακών μετατοπίσεων της σκέψης του Heidegger στα χρόνια που ακολούθησαν τη δημοσίευσή του. Θεωρώ δεδομένο ότι η μεταφραστική πρόταση που έχουμε στα χέρια μας διακρίνεται και από τα τέσσερα αυτά γνωρίσματα και σημειώνει σημαντική πρόοδο στην παραπάνω κατεύθυνση. Γι' αυτό, σε όσα ακολουθούν, θα περιοριστώ στην κατάδειξη δύο, κατά την άποψή μου, συζητήσιμων επιλογών του κ. Θανασά και στην ερμηνεία εκείνων των διαστάσεων της θεωρίας περί αλήθειας που πιστεύω ότι υποδεικνύουν τις αρχές σύμφωνα προς τις οποίες θα πρέπει να ληφθούν οι σχετικές μεταφραστικές αποφάσεις.

Η πρώτη και αποφασιστικότερη επιλογή που θα ήθελα να θέσω υπό διερώτηση είναι η απόδοση της διάκρισης μεταξύ των ορολογικών ζευγών *endeckend-sein* (*Entdeckung*) και *entdeckt-sein* (*Entdecktheit*) ως ανακαλυπτικότητα (ανακάλυψη) και αποκάλυψη (αποκαλυπτότητα) αντίστοιχα.³ Από εδώ προκύπτουν δυο βασικά ερωτήματα: α) Αποδίδει πιστά η διάκριση μεταξύ ανακάλυψης-αποκάλυψης και όλων των σχετικών παραγώγων το νόημα της διάκρισης μεταξύ *αληθεύειν* και *αλήθειας*; Δηλαδή μεταξύ της, από οντολογική σκοπιά, αυστηρά επιτελεστικής και της σχετικά αυτοτελούς⁴ διάστασης του αληθειακού φαινομένου; β) Είναι, υπό το φως της έτσι εννοημένης διάκρισης, σκόπιμη η απόδοση του *endeckend-sein* με το ουσιαστικό «ανακαλυπτικότητα» και του *entdeckt-sein* με το ουσιαστικό «αποκάλυψη» έναντι της πιστότερης απόδοσης *ανακαλύπτων-είναι* και *αποκαλυφθέν-είναι*;

Η δεύτερη συζητήσιμη επιλογή αφορά το γεγονός πως, παρόλη τη σαφή αρχική επιλογή, η επιτελεστική σημασία του *entdecken/endeckend/Entdeckung* αποδίδεται αλλού ως

¹ Ernst Tugendhat, Paul Friedländer, Christina Lafont, Jürgen Habermas.

² Mark Wrathall, Daniel Dahlstrom, Taylor Carman.

³ Martin Heidegger, *Sein und Zeit* (Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2001), 220.

⁴ Χρησιμοποιώ τον φαινομενικά αντιφατικό προσδιορισμό «σχετικά αυτοτελής» με την ευρεία έννοια που λέμε αυτοτελής επεισόδιο μιας τηλεοπτικής σειράς. Το επεισόδιο είναι ανεξάρτητα προσβάσιμο και κατανοήσιμο ως τέτοιο αλλά το ευρύτερο πλαίσιο και βασικά δομικά στοιχεία του (π.χ. ο κεντρικός ήρωας) αναφέρονται σε προηγούμενα. Επί της ουσίας ωστόσο ο προσδιορισμός αναφέρεται σε αυτό του ο Heidegger ονομάζει οντολογικό ή υπερβατολογικό παρακείμενο. Το τι ην είναι, αυτό που ήταν είναι.

ανακαλύπτει/ανακαλύπτει /ανακάλυψη και αλλού ως αποκαλύπτει/αποκαλυπτικό/αποκάλυψη. Και τα συναφή ερωτήματα που προκύπτουν είναι: Δεν υπονομεύει η δεύτερη επιλογή την πρώτη; Αν όχι, σε ποιο κριτήριο βασίζεται ή θα πρέπει να βασίζεται; Είναι δικαιολογημένη φιλοσοφικά η επιβάρυνση τόσο της διάκρισης μεταξύ αληθεύειν και αλήθειας όσο και της επιτελεστικής διάστασης της αλήθειας με μια ορολογική διάκριση που δεν είναι ρητή στο γερμανικό κείμενο; Εν ολίγοις και καθώς καθίσταται φανερό ότι οι δυο επιλογές είναι στενά συνυφασμένες μεταξύ τους, το κεντρικό ερώτημα που θέτουμε ενώπιον μας είναι: Φωτίζει ή συσκοτίζει εν τέλει η διάκριση στα ελληνικά μεταξύ ανακάλυψης και αποκάλυψης την ουσία της διατεταγμένης σχέσης θεμελίωσης μεταξύ της επιτελεστικής και της αυτοτελούς οντολογικής διάστασης της αλήθειας η οποία βρίσκεται στο επίκεντρο των αναλύσεων της §44;

*

Θα επιχειρήσω τώρα να ανιχνεύσω τις αρχές που υποδεικνύουν τις απαντήσεις των παραπάνω ερωτημάτων μέσω μιας σχηματικής ανασυγκρότησης ορισμένων κεντρικών πτυχών του επιχειρήματος της §44. Ως γνωστόν, στο κέντρο της διερώτησης σχετικά με την ουσία της αλήθειας βρίσκεται η ερμηνευτική οικειοποίηση της αρχαιοελληνικής προφίλοσοφικής κατανόησής της μέσω της απόδοσης της λέξης αλήθεια ως Unverborghenheit και της ρητής αντίστιξής της με την μέχρι τούδε αυτονόητη μετάφρασή της ως Wahrheit. Παρεμπιπτόντως, είμαι πλήρως σύμφωνος με τη μετάφραση της Unverborghenheit ως ακρυπτότητα καθώς θεωρώ ότι παρουσιάζει τρία σημαντικά πλεονεκτήματα έναντι του εναλλακτικού εκκάλυψη. α) Διατηρεί το στερητικό α-, β) αποδίδει πιστά το verborghen ως κρυπτό, γ) διατηρεί την κατάληξη -heit αποδίδοντάς την με το επίθημα -ότητα.

Τώρα, βασιζόμενος εν πολλοίς στην ανάγνωση των Mark Wrathal και Taylor Carman,⁵ θεωρώ ότι τα βασικά χαρακτηριστικά της χαιντεγγεριακής ερμηνείας της -ιστορικά και υπαρκτικά- αρχέγονης εμπειρίας της αλήθειας είναι τα εξής: α) Η εμπειρία της ουσίας της αλήθειας είναι στερητική. Δηλαδή, η αλήθεια ως φαινόμενο είναι κατανοήσιμη, τόσο προ-φαινομενολογικά όσο και φαινομενολογικά, πρωτίστως εν σχέσει προς την κρυπτότητα στην οποία ως αληθεύειν [Wahrsein] επενεργεί και από την οποία ως αλήθεια [Wahrheit] αναδύεται. β) Αυτό συνεπάγεται ένα ιδιότυπο πρωτείο της κρυπτότητας έναντι τόσο του αληθεύειν εννοημένου ως αρπαγής⁶ όσο και της αλήθειας εννοημένης ως δείξης του ενδόκοσμου όντος κατ' αυτό το ίδιο στο εκάστοτε πως της αποκαλυπτότητάς του. γ) Το πρωτείο είναι ιδιότυπο επειδή τούτη η κρυπτότητα δεν συλλαμβάνεται ποτέ, τουλάχιστον στα πλαίσια της υπαρκτικής αναλυτικής του EX, ως πρωταρχική με την έννοια του αδιαπέραστου και του εξ' ορισμού μη-προσβάσιμου, δηλαδή ως όριο και περιορισμός του αληθειακού φαινομένου εν γένει. Αντιθέτως, συλλαμβάνεται κάθε φορά, δηλαδή εν σχέσει

⁵ Βλ. Mark Wrathal, *Heidegger and Unconcealment: Truth, Language and History*, Cambridge: Cambridge University Press, 2010; Taylor Carman, *Heidegger's Analytic: Interpretation, Discourse and Authenticity in Being and Time*, Cambridge: Cambridge University Press, 2003.

⁶ Η κατανόηση του αληθεύειν ως αρπαγής δεν έρχεται σε αντίφαση με την κατανόησή του ως «αφήνει να ιδωθεί» μόνο αν η αρπαγή αφορά πρωτογενώς την κρυπτότητα, αν δηλαδή εννοείται ως ξεσκεπάσμα.

προς τον αντίστοιχο τρόπο του αληθεύειν, ως εξαρτημένη από μια προγενέστερη ή/και πρωταρχικότερη τροπικότητα προδηλότητας και άρα ως συνθήκη δυνατότητας και όχι ως αδιαπέραστο όριο της επιτέλεσης του αληθεύειν.

Υπό την προϋπόθεση ότι τούτη η ερμηνεία της υφής του πρωτείου της κρυπτότητας είναι ορθή, κάτι που προφανώς δεν γίνεται να τεκμηριωθεί πλήρως εδώ, νομίζω ότι μπορούμε ήδη να απαντήσουμε εν μέρει το πρώτο μας ερώτημα. Υπό τους όρους της υπαρκτικής αναλυτικής το αληθεύειν δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να αποδίδεται ως ανακαλύπτειν/ανακάλυψη. Δηλαδή, ως φέρνω στο φως κάτι καθ' εαυτό πλήρως συγκαλυμμένο για πρώτη φορά. Αντιθέτως, θα πρέπει να αποδίδεται ως αποκαλύπτειν/αποκάλυψη με την έννοια του φανερώνω ως τέτοιο κάτι που αγγέλλονταν ήδη ως κρυπτό και συγκαλυμμένο, αφαιρώντας του την έτσι εννοημένη κρυπτότητα.

Προς αρχική επίρρωση αυτής της θέσης αξίζει να αναφερθεί ότι ο Heidegger επεξηγεί το νόημα του όρου *entdecken* κατά ακριβώς αυτόν τον τρόπο στη διάλεξη *Λογική, το Ερώτημα περί της Αλήθειας* του 1925-26:

Εννοημένη ορθά και σύμφωνα με το αυστηρό νόημα της λέξης, η ελληνική έκφραση *ἀληθεύειν* σημαίνει *ent-decken* [με παύλα] με το νόημα του *enthüllen*, [δηλαδή] αφαιρώ την κρυπτότητα τινός. Ο κατάλληλος όρος είναι *ent-decken*, και μάλιστα όχι με την εμφατική σημασία του φέρνω κάτι για πρώτη φορά στο φως, αλλά με το γενικότερο νόημα του *enthüllen* κάτι που είναι ακόμα συγκαλυμμένο ή του *enthüllen* εκ νέου κάτι που επικαλύφθηκε. Εν ολίγοις, σημαίνει *entdecken* [χωρίς παύλα] αυτό που είτε ήταν ως τώρα συγκαλυμμένο είτε είχε πάλι επικαλυφθεί.⁷

Δεδομένου ότι: α) Η βασική σημασιολογική διαφορά μεταξύ του ανακαλύπτω και του αποκαλύπτω στα νέα ελληνικά έγκειται στην αντίστιξη μεταξύ του «ξεσκεπάζω κάτι για πρώτη φορά» έναντι του «ξεσκεπάζω κάτι κρυφό ή κρυμμένο». β) Ότι η στερητική σημασία του *ent-* που στο παραπάνω απόσπασμα υπογραμμίζεται με τη χρήση παύλας αποδίδεται στα ελληνικά ευκρινέστερα με τη χρήση του προθέματος *από-* [π.χ. *αποσυνδέω, απολυμαίνω, απόταξη,*] έναντι του ενναλακτικού *ανά-*. γ) Και ότι η σημασία του *enthüllen* είναι πολύ εγγύτερη του αποκαλύπτω έναντι του ανακαλύπτω. Δεδομένων, λοιπόν, των παραπάνω θεωρώ ότι το απόσπασμα από τη *Λογική* συνηγορεί ρητά υπέρ της απόδοσης του *entdecken* ως αποκαλύπτω επιβάλλοντας ταυτόχρονα την απόδοση του *enthüllen* με το συνώνυμο εκκαλύπτω.

*

⁷ Martin Heidegger, *Logik: Die Frage nach der Wahrheit*, GA 21, ed. Walter Biemel (Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 1976), 131.

Προς περαιτέρω επίρρωση τούτης της μεταφραστικής επιλογής και της ερμηνείας που την υποβασιάζει θα στραφώ τώρα στα όσα μας λέει ο Heidegger σχετικά με το φαινόμενο της αλήθειας που χαρακτηρίζει τη γνώση και την ανάδυση της παραδοσιακής έννοιας της αλήθειας στις §44a-b.

Χρησιμοποιώντας το γνωστό παράδειγμα του πίνακα που κρέμεται λοξά στον τοίχο ο Heidegger μας λέει ότι το γνωσθέν της σχετικής κρίσης δεν είναι μια ψιλή παράσταση ούτε το παρασταθέν εννοημένο ως μια εικόνα του ρεαλιστικού πράγματος. Παρόλα αυτά, μας λέει ότι η τεκμηρίωση της παρεχόμενης γνώσης ως αληθούς επιτελείται δια της εκ των υστέρων αντιληπτικής πρόσληψης του υπό συζήτηση πράγματος. Όπως το καταλαβαίνω, σε αυτήν τη βάση, η συναφής θέση ότι κατά το αποφαίνεσθαι ο αποφαινόμενος δεν σχετίζεται παρά «με το ίδιο το ρεαλιστικό ον και τίποτα άλλο» μπορεί να ισχύει υπό μια και μόνο προϋπόθεση. Ότι το ρεαλιστικό ον ήταν, μεν, ήδη με κάποιο τρόπο πρόδηλο προ του αποφαίνεσθαι, αλλά όχι κατά τον τρόπο και από την συγκεκριμένη άποψη που αυτό αποκαλύπτεται δια του αποφαίνεσθαι. Δηλαδή όχι κατά τον τρόπο που είναι επιβεβαιώσιμος και από την άποψη που είναι τεκμηριώσιμη δια της αντιληπτικής πρόσληψης.

Επομένως ούτε το αποφαίνεσθαι, ούτε η τεκμηριωτική πρόσληψη έχει ουσιωδώς το χαρακτήρα του ανακαλύπτειν. Πράγμα που εξάλλου γίνεται σαφές και από τον εμφανώς αντιφατικό χαρακτήρα που προσλαμβάνει η παρακάτω πρόταση αν το *entdeckt* αποδοθεί ως ανακαλύπτει και όχι αποκαλύπτει: «Αυτό που επιβεβαιώνεται είναι ότι το αποφαινόμενο Είναι προς το αποφανθέν αποτελεί μια ανάδειξη του όντος, ότι ανακαλύπτει εκείνο το ον προς το οποίο είναι».⁸ Θα ήταν, πράγματι, παράξενο να απαιτείται κάποια επιβεβαίωση της αλήθειας [ορθότητας] του αποφαινόμενου Είναι προς το αποφανθέν, αν το αποφανθέν ον ανακαλύπτονταν για πρώτη φορά δια του αποφαίνεσθαι το οποίο όπως λέει ρητά ο Heidegger έχει τον χαρακτήρα της ανάδειξης η οποία μπορεί να είναι είτε αληθής είτε ψευδής.⁹ Αν όμως το *entdeckt* αποδοθεί ως «αποκαλύπτει» τότε το νόημα της πρότασης καθίσταται διαυγές: το ήδη αποκαλυφθέν κατά άλλον τρόπο και από άλλη άποψη ον, αποκαλύπτεται δια της απόφανσης κατά τον ιδιάζοντα τρόπο του αποφαίνεσθαι. Προς επιβεβαίωση είναι το αληθεύειν, το αποκαλύπτειν-είναι, του αποφαίνεσθαι ως ανάδειξη τινός. Ως αφήνω κάτι να ιδωθεί στο πως της αποκαλυπτότητάς του. Αλλά υπό τεκμηρίωση με την αυστηρή έννοια τελεί μονάχα το ίδιο το αποκαλυφθέν ον στο πως της αποκαλυπτότητάς του. Αν η αποκαλυπτότητα του όντος που διαφυλάσσεται, αναδεικνύεται, προσδιορίζεται και κοινολογείται εντός της απόφανσης τεκμηριωθεί ως αληθής δια της αντιληπτικής πρόσληψης, τότε το ον έχει αναδειχθεί όπως αυτό το ίδιο δεικνύεται στο πως της, από την άποψη της απόφανσης πλήρους, αποκαλυπτότητάς του. Αν όχι υποχωρεί στην κρυπτότητα που κατέστησε τη συγκεκριμένη λανθασμένη φανέρωσή του δυνατή.

⁸ Heidegger, *Sein und Zeit*, 218.

⁹ «Η ανάδειξη της απόφανσης επιτελείται βάσει όσων έχουν ήδη διανοιχθεί ή περιβλεπτικά ανακαλυφθεί εντός της κατανόησης. Η απόφανση δεν είναι μια μετέωρη συμπεριφορά που θα μπορούσε αφ' εαυτής να διανοίξει γενικά με πρωταρχικό τρόπο τα όντα, αλλά στηρίζεται ήδη κάθε φορά πάνω στη βάση του Εν-τω-κόσμου-Είναι». Heidegger, *Sein und Zeit*, 156.

Από αυτή την άποψη ένα ίσως καλύτερο παράδειγμα από αυτό του «πίνακα που κρέμεται λοξά στον τοίχο»¹⁰ θα ήταν αυτό του θερμοσίφωνου που έχει ξεχαστεί αναμμένο. Κατά τη διάρκεια της καθημερινής, προεννοιακής πλοήγησής μου εντός του κόσμου της περιβλεπτικής επιμέλειας έκανα κάποια στιγμή μπάνιο χωρίς ποτέ τα σκεύη που ενεπλάκησαν σε αυτή τη δραστηριότητα να υποπέσουν στην αντίληψη μου ως τέτοια. Ξαφνικά ενώ κάθομαι στο σαλόνι αποφάινωμαι «Το θερμοσίφωνο είναι αναμμένο». Πηγαίνω στο μπάνιο και πράγματι το θερμοσίφωνο δεικνύεται ως το ξεχασμένο αναμμένο θερμοσίφωνο, ως ταυτόν του γνωσθέντος της κρίσης. Λέω διαπίστωσα ότι το θερμοσίφωνο είναι αναμμένο, αναρωτιέμαι πως γίνεται να το ξέχασα, για πόση ώρα, πόσο ρεύμα να έκαψε κτλ. Ή, σε περίπτωση που το θερμοσίφωνο είναι σβηστό, αυτό το ίδιο, το οποίο εντός της απόφανσης αναδείχτηκε και προσδιορίστηκε ως διάφορο από τον εαυτό του, υποχωρεί πάλι στο συγκαλυμμένο ως προς το αληθεύειν του αποφαίνεσθαι υπόβαθρο της καθημερινής περιβλεπτικής επιμέλειας.

Πάμε τώρα στο δεύτερο δεδομένο που κατά την άποψή μου συνηγορεί υπέρ της ορθότητας της ερμηνείας περί της υφής του πρωτείου της κρυπτότητας. Ο Heidegger αποδίδει την παραδοσιακή σύλληψη της αλήθειας ως συμφωνίας και την ανάδυση των σχετικών φιλοσοφικών ψευδο-προβλημάτων στο εξής γεγονός: Η παράδοση εννοεί τη σχέση αποφαντικής αποκάλυψης/ οντικής αποκαλυπτότητας ως πρωταρχική και τη συλλαμβάνει λανθασμένα ως παρευρισκόμενη σχέση συμφωνίας μεταξύ παρευρισκόμενων: κρίνειν και κριθέντος, εκφρασθείσας απόφανσης και ρεαλιστικού όντος, και εν τέλει μέσω μιας σειράς θεωρητικών μεσολαβήσεων, intellectus και res. Οι λόγοι για τους οποίους συμβαίνει αυτό θα μας απασχολήσουν στη συνέχεια. Ωστόσο, υπό τους όρους της υπαρκτικής αναλυτικής, ο λόγος για τον οποίο τούτη η σύλληψη είναι λανθασμένη είναι διανυγής. Η κρυπτότητα επί της οποίας το αποφαίνεσθαι επενεργεί αποτελεί μια, ήδη παράγωγη, μορφή προδηλότητας του όντος. Μια μορφή προδηλότητας η οποία όχι μόνο αντιστοιχεί σε πρωταρχικότερους τρόπους του αποκαλύπτειν [περιβλεπτική ή προσβλεπτική επιμέλεια] αλλά είναι και η ίδια θεμελιωμένη σε μια ακόμα πρωταρχικότερη αποκαλυπτότητα διαφορετικής οντολογικής τάξης: τη διανοικτότητα του κόσμου. Υπό αυτούς τους όρους είναι σαφές ότι η εννόηση της αληθειακής σχέσης ως παρευρισκόμενης σχέσης συμφωνίας μεταξύ του αποκαλύπτοντος όντος και του καθ' εαυτό μη-προσβάσιμου όντος ως ανακαλυφθέντος [ψιλής εμφάνισης] είναι πεπλανημένη. Επομένως, αν υπάρχει μια αρχή για τη χρήση της απόδοσης ανακάλυψη για το entdecken αυτή είναι: Θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο όταν είναι απολύτως σαφές ότι ο Heidegger χρησιμοποιεί τον όρο αναφερόμενος σε αυτήν τη διάσταση της παραδοσιακής αντίληψης περί αλήθειας. Ωστόσο, νομίζω ότι στο EX αυτό δεν συμβαίνει ποτέ ευθέως.¹¹ Παρόλα αυτά θεωρώ ότι υπάρχουν σημεία

¹⁰ Heidegger, *Sein und Zeit*, 217-219.

¹¹ Πιθανή εξαίρεση αποτελεί το σημείο της §44 που μιλά για Neuentdeckung ακριβώς για να δείξει ότι το neu δεν μπορεί να σημαίνει για πρώτη φορά, βλ. Heidegger, *Sein und Zeit*, 222. Ο όρος που χρησιμοποιείται στη θέση της ανακάλυψης είναι η συνάντηση (begegnen).

που ο Heidegger χρησιμοποιεί τον όρο έχοντας κατά νου την, εξαρτημένη από αυτήν την αντίληψη, αυτονόητη σημασία του στην καθομιλουμένη. Στις περιπτώσεις που αυτό είναι απολύτως ξεκάθαρο η απόδοση ανακάλυψη είναι δόκιμη και επιβεβλημένη. π.χ. Με αυτήν του την ανακάλυψη ο Αριστοτέλης, πριν ανακαλυφθούν οι νόμοι του Νεύτωνα κτλ.

*

Ως εδώ έδειξα, ελπίζω πειστικά, ότι η συγκεκριμένη ερμηνεία της υφής του πρωτείου της κρυπτότητας διευκολύνει την κατανόηση δυο κρίσιμων διαστάσεων της χαιντεγκεριανής θεωρίας περί αλήθειας. Καθώς και ότι, με τη σειρά της, τούτη η κατανόηση συνηγορεί ρητά υπέρ μιας εξίσου συγκεκριμένης κεντρικής μεταφραστικής επιλογής.

Παράλληλα, νομίζω ότι η σκιαγράφηση της κριτικής οικειοποίησης της παραδοσιακής έννοιας της αλήθειας εμπεριέχει και την απάντηση στο δεύτερο μεταφραστικό δίλημμα που θέσαμε στην αρχή. Το κεντρικό κριτικό συμπέρασμα της τελευταίας είναι ότι η αληθειακή σχέση δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να εννοείται ως παρευρισκόμενη σχέση μεταξύ παρευρισκόμενων όντων. Το γεγονός, όμως, ότι η παράδοση την έχει εννοήσει ακριβώς έτσι οφείλεται σε δυο λόγους. Αφενός, στο ότι στο επίπεδο της κατά μέσον όρο καθημερινότητας και από την άποψη του παράγωγου τρόπου του αποφαίνεσθαι οι πόλοι της αληθειακής σχέσης εμφανίζονται κατ' επίφαση ως ιδιότητες προσκολλημένες σε όντα τα οποία μας είναι προσβάσιμα σε διαφορετικούς βαθμούς προδηλότητας και κατανοητότητας. Αφετέρου, οφείλεται στο ότι η παράδοση εννοεί αδιαφοροποίητα κάθε τρόπο της ύπαρξης ως παρεύρεση ταυτίζοντας έτσι, ανεπίγνωστα, την παρεύρεση με το νόημα του Είναι.

Βασική προϋπόθεση της κριτικής επανοικειοποίησης της παράδοσης είναι η ορθή, οντολογική σύλληψη όλων των διαστάσεων της αληθειακής σχέσης στη βάση μιας διατεταγμένης σχέσης θεμελίωσης. Δηλαδή η σύλληψή της στη βάση προσδιορισμών που αντιστοιχούν σε εγγενώς διαφορετικούς τρόπους του Είναι. Ύπαρξη για το Dasein, προχειρότητα για την απόφανση, παρεύρεση για το ενδόκοσμο ον εννοημένο ως αντικείμενο γνώσης και αντιληπτικής πρόσληψης. Από την περιορισμένη άποψη της οντικής αλήθειας, κοινό χαρακτηριστικό των πρώτων δύο τρόπων είναι ότι, εγκαθιδρύουν την αληθειακή σχέση όντας αποκαλύπτοντες τινός. Και τούτο επειδή είναι οντολογικά εννοήσιμοι ως σχεσιακότητα [με την ευρεία έννοια του Verhalten/comportment]¹² στην περίπτωση της ύπαρξης του Dasein και ως ανάδειξη τινός στην περίπτωση της προχειρότητας της απόφανσης. Χαρακτηριστικό του τρίτου τρόπου είναι η, δυνάμει της υπαρκτικής-οντολογικής διάρθρωσης του αληθειακού φαινομένου, αυτοτελής δείξη του εκάστοτε ενδόκοσμου όντος ως αποκαλυφθέντος.

Τούτες οι οντολογικές διαφορές και η εμπεριεχόμενη σε αυτές δυνατότητα εναρμόνισης ή διαμάχης [επιβεβαίωση-ορθότητα, τεκμηρίωση-συμφωνία] εκφράζονται γλωσσικά με τη διάκριση entdeckend-sein,

¹² Έχει ενδιαφέρον ότι ο Heidegger προσδιορίζει τις cogitationes ως Verhaltungen. Βλ. Heidegger, *Sein und Zeit*, 211.

endeckt-sein. Δηλαδή με τη χρήση της μετοχής ενεργητικού ενεστώτα και μετοχής παθητικού παρακειμένου [zustandspassiv] του entdecken. Και στις δυο περιπτώσεις, όμως, οι μετοχές εκτός από προσδιορισμούς που ιδιάζουν σε διακριτούς τρόπους του Είναι οι οποίοι εν τέλει ανάγονται στη μέριμνα, δηλώνουν και μετοχή στο Είναι της αλήθειας. Από την άποψη της αληθειακής σχέσης θεωρημένης καθ' εαυτή η μετοχή στο Είναι της αλήθειας συγκροτεί δυο αλληλένδετα αλλά ταυτόχρονα διακριτά φαινόμενα: Το φαινόμενο της Entdeckung το οποίο είναι επερωτήσιμο στη βάση της επιτελεστικότητάς του η οποία δηλώνεται με το επίθημα -ung και το φαινόμενο της Entdecktheit που είναι επερωτήσιμο στη βάση της σχετικής αυτοτέλειάς του που δηλώνεται με το επίθημα -heit. Επομένως καθίσταται σαφές ότι οι καταλληλότερες αποδόσεις στα νέα ελληνικά είναι: αποκαλύπτω-είναι (αποκάλυψη) και αποκαλυφθέν-είναι (αποκαλυπτότητα). Καθώς και ότι οι συγκεκριμένες αποδόσεις πρέπει να διατηρούνται έτσι παντού με τη μόνη εξαίρεση που σημειώσαμε προηγουμένως. Ωστόσο, καθίσταται εξίσου σαφές ότι όταν το entdeckend χρησιμοποιείται ρητά ως προσδιορισμός ενός τρόπου του Είναι [das entdeckende Sein, das entdeckende Besorgen] και το συγκεκριμένο το απαιτεί μπορεί να αποδοθεί και ως «αποκαλυπτικό».

*

Κλείνοντας, θα ήθελα να αναφερθώ εν τάχει σε ένα ακόμα, αλληλένδετο με τη θεωρία της αλήθειας, μεταφραστικό ζήτημα: στο κατά πόσον οι, σύμφωνα με τις εδώ εκτεθείσες αρχές, συνώνυμοι με το entdecken/Entdeckung όροι enthüllen/Enthüllung, aufdecken/Aufdeckung και freilegen/Freilegung θα πρέπει να αποδίδονται και αυτοί παντού ως αποκαλύπτω/αποκάλυψη. Κατά την άποψή μου, στο ΕΧ η χρήση του enthüllen και του aufdecken δεν υποκρύπτει κάποια σημασιολογική διάκριση από το entdecken. Χρησιμοποιούνται απλώς ως εναλλακτικές εκφράσεις για μάλλον στιλιστικούς λόγους. Επομένως, η απόδοσή τους ως αποκαλύπτω/αποκάλυψη δεν συνιστά πρόβλημα. Βέβαια, η αναφορά του Heidegger στη νοηματική σύμπτωση της οντολογικής χρήσης του entdecken με το enthüllen στη *Λογική* καθώς και η μετέπειτα ρητή χρήση των enthüllen/Enthüllung/Enthülltheit ως όρων διακριτικών της οντολογικής έναντι της οντικής διάστασης της αλήθειας εγείρουν τα εξής ερωτήματα: Θα πρέπει τα παραπάνω να ληφθούν υπόψιν και άρα τα enthüllen/Enthüllung να αποδοθούν στο ΕΧ ως εκκαλύπτω/εκκάλυψη; Ή θα πρέπει η μετάφρασή τους να παραμείνει πιστή μονάχα στη χρήση που τους επιφυλάσσεται στο ΕΧ; Παρόλο που κλίνω προς τη δεύτερη άποψη θα αφήσω τα ερωτήματα ανοιχτά προς συζήτηση. Τέλος, θεωρώ ότι στο ΕΧ το freilegen/Freilegung χρησιμοποιείται μόνο¹³ όταν η αποκάλυψη προσλαμβάνει την ειδική σημασία του φανερώω τα θεμέλια και τους ορίζοντες της οντολογικής ερμηνευτικής εννοημένης ως καθολικής φαινομενολογικής οντολογίας. Επομένως, η διάκρισή του στα ελληνικά από τους υπόλοιπους όρους που δηλώνουν το αποκαλύπτειν και την αποκάλυψη είναι σκόπιμη. Σε μια προηγούμενη εκδοχή του μεταφράσματος ο κ. Θανασάς είχε ανταποκριθεί σε αυτή την σκοπιμότητα αποδίδοντας το Freilegung ως

¹³ Με μια μόνο εξαίρεση όπου ο Heidegger μιλά για Freilegung des nur noch Vorhandenen. Βλ. Heidegger, *Sein und Zeit*, 71.

αποσφράγιση. Είμαι βέβαιος ότι η εγκατάλειψη αυτής της επιλογής αφορά το άχαρο και στρυφνό της έκφρασης και την έλλειψη εναλλακτικών λύσεων. Ομολογώ ότι ούτε εγώ μπόρεσα να βρω κάποια ικανοποιητική λύση σε αυτό το πρόβλημα κλίνοντας εν τέλει προς την απόδοση και του Freilegung ως αποκάλυψη καθώς η ειδική σημασία του στα σχετικά χωρία καθίσταται προφανής από το συγκείμενο. Το αναφέρω, ωστόσο, ως ένα ακόμη θέμα που θα είχε ενδιαφέρον να συζητήσουμε.